

עבודה זרה כב

שווערד

1. שו"ת מהרש"ם חלק ב סימן צג

אך לענין לעשותו מע"ש הביא ר"מ מדברי הר"מ שיק על תרי"ג מצות מצוה רל"ג אות ז' שהביא מדברי מג"א סי' קס"ט סק"ו בשם ב"ח דמוכח דהיכי דליכא איסור בשעת מעשה ל"ש לפ"ע ותמה ע"ז מהא דע"ז (ד' כ"ב ע"א) פריד אהא דלא ישכיר אדם שדהו לכותי מפני שנקראת על שמו דתיפוק לי' משום לפ"ע והרי הוא משכיר לו השדה בחול וליכא משום לפ"ע ומאז ראיתי בתשו' מהר"י אסאד ח"א סי' קס"ה שנשאל בזה וכתב שבמק"א כתב ישוב נכון לזה ולא ביאר דבריו ולענ"ד י"ל לפמ"ש המג"א סי' רמ"ד סקי"ח דגבי שכירות שכר כל יום בפ"ע ע"ש א"כ י"ל דהוי כמשכיר לו בכל יום ויום בפ"ע = בפני עצמו = גם י"ל דשא"ה דכמשכיר א"א לו לבטל עוד השכירות והוי כמשכיר בשבת אבל הכא שבידו לחזור וליתלו משם לא מקרי עושה מעשה בשבת כמ"ש ר"מ בשם תשו' מחנה חיים ח"א סי' מ"ח כה"ג ויש להביא סיוע להקל מהא דא"ה סי' רס"ו ס"ו בהג"ה דהא דאסור לספות לקטן דוקא בנותן לו משחשיכה אבל בנותן מבע"י שרי במקום פסידא וע"ש במג"א שהשיג אבל בא"ר חזר וקיים דברי הרמ"א וע"ש בא"א מ"ש על דבריו וע"ש בתו"ש סקט"ו שכ"ה דעת הרא"ש וטור וב"ח דבכה"ג לא מקרי ספי בידים ע"ש וא"כ ה"נ בזה ועוד נראה דגם אי נימא דגם בכה"ג שייך לפ"ע מ"מ היכי דאפשר שיעשהו בעצמו וליכא רק משום מסייע לעוברי עבירה אין איסור בכה"ג:

2. תוספות רא"ש על עבודה זרה דף כב/א

ואע"ג דמלאכת חול המועד אין בה כי אם איסור דרבנן לפירוש ר"ת ז"ל, מ"מ שייך ביה לפני עור כדאמרי' לעיל בעובדא דרבא שאסור למכור לישראל החשוד למכור לגוי משום ולפני עור:

3. שו"ע אורח חיים - סימן קסג

(ב) ... (ואסור להאכיל למי שלא נטל ידיו, משום לפני עור לא תתן מכשול) (ויקרא יט, יד) (הר"י ס"פ אלו דברים):

4. רמב"ן על עבודה זרה דף כב/א

ומדמקשה ותיפוק ליה משום ולפני עור במלאכה דחולו של מועד משמע לן מינה דאיסורא מדאורייתא, דאי מדרבנן הוא מי איכא לא תתן מכשול ליכא ודאי אלא נקראת על שמו, ותמה על עצמך אם אסרו עליו כלום מפני חשד זה בשל דבריהם, אלא ש"מ חולו של מועד תורה היא, וה"נ אמרינן בהדיא בריש פרק מי שהפך (י"א ב' עיי"ש) לא מבעיא חולו של מועד דאיסור מלאכה דאורייתא וכו'. ודקאמר התם [בירושלמי] אלו היה מי שימנה עמי הייתי מתיר מלאכה בחולו של מועד וכו'. יש לומר מפני שהחכמים הוסיפו עליהן הרבה ואותן היה מבקש להתיר, הא מן התורה אינו אסור אלא במלאכת עבודת קרקע וכיוצא בה שטרחתן מרובה. ומיהו אין בזה מן התורה לא לאו ולא מלקות, כר"ע דמפיק לה (חגיגה י"ח א') ממקראי קדש דאיסור עשה רמז לך הכתוב בו, והיינו דאמרינן התם (מו"ק י"ב א') הלכות מועד כהלכות שבת יש מהן פטור אבל אסור יש וכו'. והר"מ הספרי ז"ל סומך על הירושלמי שהזכרנו ולא כיוון יפה, ועוד מפורש בפ' אין דורשין (שם) מכלל דתרוייהו ס"ל חש"מ אסור בעשיית מלאכה, כלומר מן התורה וכדמוכחא שמעתא:

5. ספר מנחת חינוך - מצוה רלב - אות ג

נסתפקתי אם מוכר לו דבר האסור לו מדרבנן אם עובר על לפני עור דאורייתא דהא מכשיל ליה, ואפילו עצה רעה אם נותן לו עובר על לפני עור, או דילמא כיון דמן התורה הוא מותר ורק מדרבנן אסור לא עבר מדאורייתא, ואחר זה מצאתי בתוס' בע"ז כ"ב ע"א ד"ה תיפוק ליה, מבואר להדיא דאף באיסור דרבנן עובר על לפני עור דאורייתא, עיי"ש. ועיין תוס' חגיגה י"ח ע"א בד"ה חולו של מועד, בסוף הדיבור הקשו הא מלאכת חול המועד איסור דרבנן הוא, והא אמרינן בע"ז שם תיפוק ליה דעובר על לפני עור, ותירצו משום סמך פשטיה דקרא הוי וכו', מבואר בדבריהם דעל איסור דרבנן אינו עובר על לפני עור, וצ"ע. וגוף הדבר אינו מובן כלל, וכי גרע מכשיל חבריו באיסור דרבנן ממשיאו עצה שאינה הוגנת לו במילי דעלמא דעובר על לאו מן התורה

...

6. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן צא

בדבר שותפות עם ישראל מומר לחלל שבת ג' מרחשון תשי"ז. מע"כ ידידי הרב מהר"ר דוד סילווער שליט"א. הנה בדבר שדחיקא ליה שעתא ורוצה אשתו להכנס בשותפות עם אחת שאינה שומרת שבת בבית כביסה אם יש בזה אופן שתהא מותרת, נראה לע"ד שלא כל הדברים שהתירו בישראל שעשה שותפות עם עכו"ם באו"ח סי' רמ"ה שייך להתיר בישראל אלא היתר זה לבד שיהיה שותף עמו רק לימות החול לבד וימי השבתות וימי י"ט לא יהיו שייך לו כלל לא לשכר ולא להפסד, וההוצאות שהם על כל השנה או החדש כגון שכירות המקום וכדומה יכולין להחשיב לפי חשבון הימים אף שלכאורה יהיה לו הנאה ממה שעושה שם שותפו בשבת דאם לא היה עושה בשבת היה כל השכירות וכדומה על חשבון השותפות דהיו משלמין כל

השכירות בעד הששה ימים מ"מ אין לאסור זה כיון דעכ"פ השכירות הוא על כל הימים וא"כ מתחלה לא נתחייבו מהשותפות דמי שכירות רק כפי חלק הששה ימים.

וגם דוקא אם השותף שאינו שומר שבת א"צ להשותף השומר שבת שיכול לנהל העסק בעצמו או שיש לו שותפים אחרים, דאם בלעדיו לא יוכל לנהל העסק נמצא דבזה שנשתתף עמו גרם ששותפו יחלל שבת ואף שהוא ביום שאינו שותף של ישראל אסור. והיתר שיש בשותפות עם עכו"ם שיתנו שלהעכו"ם יהיה שכר השבת ולהישאר יהיה שכר יום אחד כנגדו אין להיתר בישראל שמחלל שבת כיון שנהנה ממלאכת ישראל דע"ז נתרצה שיהיה להשומר שבת יום אחד מימי החול. וכן ההיתר שכתב הרמ"א שם /או"ח רמ"ה/ בשניהם עוסקים יחד בחול ובשבת עוסק העכו"ם לבדו שמוותר לחלוק כל השכר מטעם דעכו"ם אדעתא דנפשיה עביד נמי אסור בישראל דהרי נהנה ממלאכת ישראל בשבת. ומה שתעשה אשתו יותר מלאכה מכפי המוטל עליה מצד השותפות ובעבור זה תרצה האינה שומרת שבת ליתן לה מהריוח של יום השבת, הנה זה אסור כיון ששכירותה יהיה מריוח של השבת הרי נמצא ששייך גם לה העסק של השבת, אלא צריכה לקבוע לה שכירות עבור מלאכתה ולא יהיה נוגע לה כלל מה שתעשה השותף שלה בשבת. ידו, משה פיינשטיין

7. חדושי הר"ן על עבודה זרה דף כב ע/א

וכיון שכן הוה ליה סתמא וסתמא בעיא ולא איפשיטא, וכיון דבדרבנן היא משמע דלקולא נקיטינן, ואם תדחה אותי לומר דעובדא דנהו מוריקאי באומר טול אתה חלקך הוה אלא שבעלי הגמ' קצרו המעשה איך היה, אם כן בסתמא כיון דלא איפשיטא היה לנו לפסוק לקולא ואינו רואה שיהיה זה דעת הגאונים ז"ל, שהרב אלפסי ז"ל השמיט בעיא זו דסתמא מאי, ודברי הרמב"ם ז"ל מכריעין דסתמא אסור שכ"כ בפ"ו מהלכות שבת המשתתף עם הגוי במלאכה או בסחורה בחנות אם התנו מתחלה שיהא שכר השבת לגוי לבדו אם מעט ואם הרבה ושכר יום אחד כנגד יום שבת לישראל לבדו מותר, ואם לא התנו בתחלה כשיבאו לחלוק נוטל הגוי שכר השבתות כולן לבדו והשאר חולקין אותו ואינו מוציא לו כלום כנגד יום השבת אא"כ התנו בתחלה, (וג"כ) [וכן אם] קבלו שדה אחד בשותפות דין אחד הוא, ואם לא התנו ובאו לחלוק השכר ולא היה שכר שבת ידוע יראה לי שהגוי לבדו נוטל שביע השכר והשאר חולקין, ע"כ, הרי שלא התיר אלא בהתנו בתחלה אבל בסתמא לא, **ונ"ל שהם ז"ל סוברים דלישני נינהו דודאי מאן דמתני עובדא דרבא בלישנא קמא דגמרא משמע דסתמא אסור דהא עובדא דרבא סתמא הוה ואפילו הכי איכסיף, וכי איבעיא לן סתמא מאי אליבא דרב גביה מבי כתייל איבעיא לן דאמר דהאי עובדא דרבא גבי ערלה הוה ולא היו דברים מעולם דאיכסיף, הילכך בסתמא לא שמעינן מידי ומשום הכי איבעיא לן, אבל למאן דמתני לישנא דרבא כפשטיה ודאי סתמא אסור, וכיון דלישנא קמא לישנא דגמרא הוא ולישנא בתרא דרב גביה מבי כתייל הוא כלישנא דגמרא נקיטינן, שכן דרך הגאונים ז"ל לפסוק בכל מקום, וכן כתב הרב אלפסי ז"ל בפרק ערבי פסחים:**

8. תוספות רא"ש על עבודה זרה דף כב/א

אין מעמידין בהמה בפונדקאות של גויים. תימה איך נהגו היתר עכשיו בדבר זה, בשלמא לרב דאמר לעיל מקום שהתירו למכור התירו ליחד ניהא דנהיה אנן מקום שנהגו היתר במכירה, אבל רב גופיה הדר ביה לעיל מהאי שינויאי, וגם תימה איך אנן מעמידין ומוסרין בהמה לרועה שלהם, ואומר ר"ת ז"ל [דסבירא לן] כר' פדת דמוקי מתניתין דחיישינן לרביעה כר' אליעזר והלכה כרבנן דלא חיישי לרביעה, **ואע"פ דרבינא פליג אדר' פדת הלכה כר' פדת ואע"ג דרבינא בתראה הוא ור' פדת מאמוראי קמאי** כדאיתא בפ"ק דברכות וכן אורי ר' אלעזר לר' פדת בריה, ופ"ק דנדה אמר ליה ר' זירא לר' פדת חזי דמינך ומאבוך שריתו קטפא לעלמא, **מ"מ מדקבע רב אשי דבריו לבסוף ש"מ שהם עיקר, ועוד בשל סופרים הלך אחר המיקל, ואע"ג דמוקי לה התם מתני' דהכא כר' אליעזר, לית הלכתא הכי, ומחלוקת ואח"כ סתם לא הוי כיון דהוי בתרי מסכתות:**

9. הרא"ש על עבודה זרה פרק שני - סימן ב

ותימה הוא אם אסור אשת כהן אם נתייחדה עם העובדי כוכבים שעה אחת וכן כל אשה שנתייחדה תיאסר לכהונה. הלכך נראה דדחויא בעלמא הוא דדחי תלמודא. אבל דברי רבינא אמת הן ומפרש רבינא דע"י ממון דרישא לאו דוקא דהוא הדין נמי נשי דגנבי גנבי או תפשוה כדי שיפדוה דליכא למיחש להפסד ממון שריא דבדיעבד לא חיישינן. והאי דנקט ע"י ממון. דסתם חבישה ע"י ממון או ע"י נפשות. וה"ר אלחנן ז"ל פי' דודאי פשיטא ליה דביחוד מועט אין לאסור אשת כהן. אלא שינויא דרבינא אבהמה קאי וקאמר דבדיעבד לא חיישינן לרביעה אע"פ ששהתה בביתו ימים רבים. ואהא מייתי ראייה מאשת כהן שנחבשה והיתה ברשות העובדי כוכבים ימים רבים ודחי תלמודא הא דשרינן בנחבשה משום דירא להפסד ממון אבל בנחבשה תחת ידו ואין לו עליה או על בעלה ממון אסורה אפי' בדיעבד. והוא הדין בהמה שהיתה ברשותו אסורה בדיעבד. אבל פשיטא היכא שאינה תחת יד העובד כוכבים התם ודאי מירתת ואין לאוסרה על אותו יחוד. רבי פדת אמר הא ר"א והא רבנן. דתנן ר"א אומר אינה נקחה מן העובד כוכבים וחכמים מכשירים. והלכתא כר' פדת ורבנן דלא חשידי ארביעה כדפרישית לעיל:

10. רמב"ם יד החזקה - הלכות איסורי ביאה פרק כב

(טז) אסור לתלמיד חכם לשכון כחצר שיש בה אלמנה אע"פ שאינו מתייחד עמה מפני החשד אלא א"כ היתה אשתו עמו וכן אלמנה אסורה לגדל כלב מפני החשד ולא תקנה אשה עבדים זכרים אפילו קטנים מפני החשד. [השגת הראב"ד - אסור לת"ח לשכון וכו' כתב הראב"ד ז"ל א"א הפריז על מדותיו שלא אמרו חכמים אלא שלא יתאכסן עמה עכ"ל]:

11. בית שמואל סימן כב

אסור לת"ח - כ"כ הרמב"ם אבל הראב"ד ס"ל דוק' להתאכסן אצלה אסור אבל לדור בחצר מותר ולהרמב"ם מותר להתאכסן ואסור לדור עמה בקביעו' והתאכסן דאסור לראב"ד היינו כשאוכל משלה אבל אם משלם לה מותר כ"כ בט"ו:

12. הגהות מיימוניות הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק יא

[ג] ס"פ אלו נערות ופ"ק דב"ק רבי נתן אומר מניין שלא יעמיד אדם סולם רעוע בתוך ביתו ולא יגדל כלב רע בתוך ביתו ת"ל לא תשים דמים בביתך אבל כלב שאינו רע מותר לגדל כדאמרינן בע"ז ארמלתא לא תרבי כלבא באושפיזא מפני החשד משמע הא אחר מותר ע"כ:

13. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סג/א

וא"ר אלעזר מאי דכתיב זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי מלמד שבא אדם על כל בהמה וחיה ולא נתקררה דעתו עד שבא על חוה

14. מהרש"א על יבמות דף סג/א

זאת הפעם וגו' מלמד שבא על כל בהמה כו'. כתב החזקוני וצ"ל שנתעברו קודם שבא עליהן דאלת"ה הא מתעקרין בביאת אדם עכ"ל ואין זה מספיק דהא משנתעברה בהמה אינה מקבלת זכר ואפילו זכר אדם כדמוכח פרק קמא דבכורות ואפשר לומר שנתעברו וילדו בו ביום קודם שבא עליהן דהא חוה נמי ילדה בו ביום כדאמר' פרק אד"מ ובעל הנצחון כתב שאין זה כמשמעו שבא עליהם בתשמיש שא"א כו' אלא לפי שלא היה לו זוג היה חפץ לחפש ולבדוק בכל המינים אם ימצא עוד מין א' בלא עזר וכיון שלא מצא לא נתקררה כו' עכ"ל ע"ש: [ע"ע ברש"ש ששם]

15. מהרש"א על שבת דף קמו/א

מזלייהו הוה כו'. כל דורות העתידים לבא הוה נמי בכלל אשר איננו פה וגו' כדאמר' בר"פ שבועות הדיינין אלא לגבי ישראל איכא למימר אע"ג דגופן לא הוה נשמותיהן הצרורות בצרור החיים הוה אבל בגרים לא שייך למימר הכי אלא דמזלן הוה וק"ל:

16. ספר בניהו בן יהוידע על שבת דף קמו/א

ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן. י"ל למה תלה פסיקת הזוהמא במעמד הר סיני, והוה ליה למימר ישראל שקבלו התורה פסקה זוהמתן, ונראה לי בס"ד על פי מה שכתב הגאון מהר"י ז"ל בי"ד דהאש מגרש ארס הנחש הנדבק בפירות וכל מיני מאכל, ולכן כל פרי המתבשל אף על פי שנאכל כשהוא חי בלא"ה הנה הוא יהיה נקי על ידי הבישול מן חלק הזוהמה והוא משובח בכך טפי מן החי, כי טבע האש לגרש ארסו של נחש. גם ידוע דמעמד הר סיני היה בו דבר פלא, כי האש שירדה מן השמים גירשה את האויר של כל אותו המקום שהיו עומדים בו כל ישראל ונעשה החלל ריקן מן האויר, והיו ישראל חיים אותה עת בנס, כי אי אפשר לבריה לחיות בלתי שאיבתה האויר, ולכן כתיב [שמות כ' ט"ו] וכל העם רואין את הקולות, שראו את הקולות ממש מהלכין בתוך חלל אותו מקום ומגיעים ודופקים בתוף שבאזניהם, כי מניעת האדם מראיית הקולות הוא מכח שהחלל מלא אויר עד שנדבק בעינים ממש, לכך אין רואין הקולות העוברים בתוכו, וכמו שכתב הרב אפיקי יהודה בזה באורך, ועל כן אם אש גשמי מגרש ארס הנחש שהוא הזוהמה הנזכרת, כ"ש אש קדוש שהיה במעמד הר סיני באותו מקום שעמדו בו ישראל ולכן פסקה זוהמתם, נמצא פסיקת הזוהמה לא היתה מכח קבלת התורה שאמרו נעשה ונשמע, אלא היתה מחמת עמידתם אצל הר סיני ששם ירד אש של מעלה וגירש את האויר וממילא פירש ודחה ארס של נחש שהיה דבוק בהם, לכך תלו הדבר במעמד הר סיני, ולכך יש מצות עשה בזכר מעמד הר סיני בכל יום:

17. מחזור ויטרי הלכות פסח (עמ' 254-310) סימן צו

יוסי הגלילי. כמה מעלות טובות וכו' אילו קרבנו לפני הר סיני שבשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא. ישר' שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתם. גוים שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתם: